

Borský zpravodaj

Číslo 2

DUBEN 2019

12. 5. 2019

CYRILOV

Ve 13.30 hod. Slavnostní odhalení
PANORAMATICKÉ DESKY na HOLÉM VRCHU
OTVÍRÁNÍ STUDÁNEK s kulturním programem
Vystoupí BÍTEŠSKÉ KRÁLOVNIČKY Občerstvení zajištěno

DEN ZEMĚ

DEN ZEMĚ

POKRAČOVÁNÍ ... 17. 5. 2019 BORY

- Mobilní PLANETÁRIUM – dopoledne pro děti z MŠ a ZŠ, odpoledne od 15. hod. pro veřejnost
  - NAUČNÁ STEZKA PRO DĚTI
  - malé MÍSTNÍ TRHY
  - Doprovodný program:
    - výroba mýdla, ukáзка eko - domácnosti, soutěž o logo Zdravé obce Bory,
    - Občerstvení – klobásy, domácí guláš
- Všechny zve Zdravá obec BORY**

MÁJKA 2019

KÁCENÍ MÁJKY

(bez májky...)

V pátek 7.6.2019

v 17.00 hod.

Můžete se těšit na

občerstvení,

opékané maso,

a příjemné posezení se skupinou

Chowi band.

Všechny srdečně zve obec Bory.

Z obsahu čísla:

- Kotlíkové dotace str. 6
- Třídím, třídíš, třídíme a naše životní prostředí, zdraví i peněženku tím šetříme str. 6
- Soutěž: na logo ZDRAVÁ OBEC BORY str. 7
- Sucho, smrky, kůrovec str. 8
- Sucho jako šance pro naše potoky a řeky? str. 9
- Na krmítku kdysi, včera a dnes str. 10.
- Za ptačím zpěvem. str. 11
- O vítězství Jakuba Homoly v soutěži Poznej Vysočinu str. 12
- Rozpis fotbalu str. 13
- Pozvánky na zájezdy str. 16

Veřejné fórum v obci Bory, aneb

Čtvrtek

12. 6. 2019

v 17.00 hod.

Altán na hřišti
za školou

**A NA JAKÁ
TÉMATÁ SE BUDE
DISKUTOVAT?**

Životní prostředí

**Podmínky pro
podnikání, rozvoj
cestovního ruchu a
ekonomika**

**Vzhled naší obce,
bydlení, výstavba**

Dejme hlavy dohromady...

...a pojdme spolu tvořit naši budoucnost

Společné hledání a stanovení
10 největších problémů naší obce

Informace starostky obce

**- AKTUALIZACE STRATEGIE OBCE BORY NA ROKY
2015-2025**

Občerstvení bude připraveno

MODEROVAT BUDE MARTA VENCOVSKÁ

EXPERT ZDRAVÉHO KRAJE VYSOČINA

SRDEČNĚ VÁS VŠECHNY ZVE ZDRAVÁ OBEC BORY,

PRACOVNÍ SKUPINA PRO MA 21

A STAROSTKA OBCE ING. LUCIE DOSTÁLOVÁ

Kultura, sport a volný čas

Školství, vzdělávání a informovanost

Bory očima dětí a mládeže

Čistá Vysočina 2019. Úspěšně jsme posbírali většinu vozovek. Úžasné je, kolik se nás sešlo. A to na fotkách chybí ještě Mária Necidová a Pavel Kříž. Zvláštní poděkování a uznání ovšem zaslouží skupina pomocníků okolo pana Pipka, kteří se postarali o vyklízení velké části údolíčka směrem k Radenicím. Foto vlevo. A protože nezodpovědní občané tam podobného odpadu navezli ještě mnohem víc, budeme ve vyklízení pokračovat.

Foto: Lucie Dostálová, Maruška Prokopová a Pavel Kříž

Na obecní kompostárně vzniká sběrný dvůr.

Kouřová „poklička“ nad obcí. O možnosti Kotlíkových dotací se dočtete na str. 6. Foto: František Jurek

Milí spoluobčané, dostává se Vám do ruky další číslo našeho zpravodaje. Toto číslo bude výjimečné v tom, že jsme se jeho větší část snažili zaměřit na ekologii. Každý rok je stanoven 22. duben Dnem Země, a proto takto tematicky. Chápu, že někteří z Vás mohou být teď poměrně otráveni, protože to je slovo, které se poslední dobou skloňuje téměř všude. Chápu, že Vás tyto debaty mohou i obtěžovat, jsem ovšem skálopevně přesvědčena, že to není jen tak pro nic za nic, že odborníci bijí na poplach. Sama jsem se zúčastnila semináře, kde jeden z odborníků na klimatické změny důrazně vyzýval zúčastněné starostky a starosty, že je opravdu nejvyšší čas zasáhnout. Pokud ovšem už není pozdě. Aktuální alarmující sucho toto prohlášení jen potvrzuje. Je mi jasné, že někdo může namítat: „Ale v České republice přece třídíme, podívej se na Čínu nebo Indii, co tam produkují odpadků. To, co říkáš, bude mít smysl, až začnou i oni žít ekologicky.“ Samozřejmě lze na to nahlížet i takto, já si ale myslím, že pokud bychom měli se vším čekat na to, AŽ I ONI (ať už si pod tímto označením představujeme kohokoliv), nikam bychom se nedostali a možná bychom ještě dnes žili v chýších. Vnímám to spíše tak, že vyspělé civilizace by měly jít příkladem, je to ale o individuálním pohledu každého

z nás. A protože jsem přesvědčená, že to opravdu má smysl, plánovaný Den Země v naší obci se snažíme tematicky zaměřit na výrazné omezení odpadů a v myšlenkách si pohrávám i se slovním spojením „Zero waste“ (žirou vejst) v překladu nulový odpad - nebo-li život bez odpadu. Je mi jasné, že si můžete myslet, že toto přece v dnešní době nelze, že je to úplná hloupost. Ale věřte, že mezi námi žijí lidé, kteří to umí, a stále jich přibývá. Nebojte se, nebudu vyžadovat, aby celá naše obec začala žít naprosto „zero waste“, i když tak úplně marný nápad to není. Každopádně bych Vám v tomto čísle, a hlavně během oslav Dne Země v naší obci, chtěla nabídnout možnosti, jak lze poměrně jednoduchými kroky výrazným způsobem produkci odpadů v domácnosti omezit.

Jeden moudrý člověk mi nedávno řekl motto, které mně opravdu zaujalo: „Les máme půjčený od našich dětí, měli bychom se k němu chovat tak, abychom jim ho vrátili v lepším stavu, než v jakém jsme si ho od nich půjčili.“ Toto si lze převést prakticky na celou naši zeměkouli. Žijme tedy zodpovědně k dalším generacím, žijme udržitelně!

Lucie Dostálová - vaše starostka:-)

- JARNÍ MOBILNÍ SBĚR - NEBEZPEČNÝ A VELKOOBJEMOVÝ ODPAD

Velkoobjemový kontejner v Borech – přistavení 20.5., výměna za nový 24.5. a odvoz 29.5. Na Cyrilově – přistavení 20.5., odvoz 29.5.

Svoz nebezpečného odpadu proběhne 20.5.2019

- Poplatky 2019

Odpady 500,- Kč/osoba - splatnost do 31.5.2019, děti do 5 let jsou od tohoto poplatku osvobozeny.

Připomínáme, že datum pro splatnost za stočné a hroby bylo k 31.3.!

- MUDr. Jiří Pulec ve čtvrtek - 16.5.2019, NEORDINUJE

- Ve čtvrtek 13.6. bude uzavřena kancelář OÚ
- školení

- REVIZE KOMÍNŮ

Přibližně po 15.7.2019 bude pan kominík Limberg z Křížanova v Borech provádět revize komínů. Zájemci o tuto službu se mohou nahlásit v kanceláři OÚ.

- NOVÁ PROVOZNÍ DOBA OBECNÍ KOMPOSTÁRNY

Duben - říjen: sobota a středa 16 -18 hod.

Listopad - sobota a středa 15 -17 hod.

prosinec - březen: sobota 15 -16 hod.

Nově bude možné na Obecní kompostárně **odevzdávat i použité jedlé oleje**. Přecezené, bez nečistot a v uzavřené plastové láhvi.

SBĚRNÝ DVŮR

V těchto dnech končí práce na našem novém sběrném dvoře. Sběrný dvůr bude vybudován v prostoru kompostárny. V rámci realizace bude zaasfaltována téměř celá plocha v oploceném areálu kompostárny. V minulých 2 týdnech vybuďovala firma COLAS CZ, a.s., která vyhrála výběrové řízení, podkladovou vrstvu pod zpevněnou plochu a v těchto dnech bude probíhat pokládka asfaltových vrstev. V rámci dotace získá

obec se zpevněnou plochou také 7 velkoobjemových kontejnerů, které budou určeny pro třídění následujících odpadů: papír, plast, sklo, kovy, biologicky rozložitelný odpad, stavební suť a objemný odpad. Bude zde také místo pro odevzdání nebezpečného odpadu. Více podrobností včetně podrobného popisu třídění, provozní doby, způsobu odevzdání odpadu, ale také podrobnější informace k dotaci a výběrovému řízení pro Vás připravujeme do provozního řádu, který obdržíte do svých poštovních schránek. Lucie Dostálová Foto Pavel Kříž

Opět i v Borech u prodejny COOP budete mít možnost si kytičku zakoupit a přispět tak na dobrou věc.

Cíle sbírky:

Preventivně působit na širokou veřejnost prostřednictvím letáků s informacemi. Za nabízené kvítky měsíčku lékařského získat prostředky na boj proti rakovině – na nádorovou prevenci, zlepšení kvality života onkologických pacientů, podporu onkologické výuky, výzkumu a vybavení onkologických center.

23. ročník celonárodní veřejné sbírky

Český den proti rakovině

15.5.2019

www.cdpr.cz www.lpr.cz

Liga proti rakovině Praha

Provoz sbírky může být zastaven bez předvarování. Provoz sbírky může být zastaven bez předvarování. Provoz sbírky může být zastaven bez předvarování.

Ze zápisu z 5. jednání ZO Bory 25. 2. 2019

Přítomno: 14 členů ZO

Omluveni: Kotačka Ladislav

- Po podání rezignace na mandát zastupitele obce Bory pana Holoubka Radka a Březky Josefa se stávají novými členy ZO Jakubec David a Kostečka Jan. Po přečtení smlouvy stanovené v § 69 odst. 2 zákona o obcích noví členové zastupitelstva složili slib pronesením slova „SLIBUJI“ a podpisem potvrdili jeho složení.

- ZO zvolilo třetího radního pana Kotačku Ladislava.

- ZO zvolilo člena kontrolního výboru paní Kujalovou Janu.

- ZO schválilo vyplácení odměny třetímu radnímu L. Kotačkovi od 25.2.2019.

- ZO neschválilo pokračování v projektu nástavba ZŠ Bory

- Na minulém ZO bylo schváleno vyvěšení záměru č. 12/2018 pro prodej parcel v lokalitě „Na Sádkách“. Advokátní kancelář Hladík a Tauber vypracovala pro obec Bory kupní smlouvu pro zájemce o tyto parcely. ZO schválilo kupní smlouvu na prodej parcel pro výstavbu rodinných domů.

- ZO schválilo přistoupení obce Bory do Sdružení místních samospráv (SMS) ČR.

- ZO schválilo ukončení členství obce v Sdružení obcí Vysočiny (SOV).

- ZO schválilo podání žádosti o dotaci „Veřejné hřiště v Borech“. Umístění za budovou COOPu. Uvažuje se o vybudování altánu se stolem a lavicemi a vybavení hřiště hracími prvky. Celková cena na vybudování cca 800.000 - 1.000.000,- Kč, podíl dotace 70 %, spoluúčast obce 120.000 - 150.000,- Kč.

- ZO schválilo podání žádosti o dotaci „Zlepšení nakládání s odpady v obci Bory“ (sběrná místa). Celková cena na vybudování 630.000,- Kč, dotace 85 %, spoluúčast obce 95.000,- Kč.

- ZO schválilo podání žádosti o dotaci na „Oprava márnice a okolí na hřbitově v HB“. Celková cena realizace opravy cca 500.000,- Kč, dotace 70 %, spoluúčast obce 148.000,- Kč. Provede se oprava omítek, kamenného soklu, nátěry oken, výměna dveří, výměna střešní krytiny, úprava prostor márnice, úprava chodníků.

- ZO schválilo podání žádosti o dotaci na Oplocenky lesů. Informace starostky, že lesy likviduje kůrovec. Místostarosta vyřizuje žádost na zalesnění od Ministerstva zemědělství. Od Kraje Vysočina je možné získat dotaci na oplocenky lesů až ve výši 100.000,- Kč, dotace je 100%.

- ZO schválilo dokumenty MA 21, Deklaraci k podpoře udržitelného rozvoje prostřednictvím MA 21, Akční plán zlepšování 2019 zdravé obce Bory a MA 21, Hodnotící zprávu obce Bory za rok 2018.

- ZO schválilo podání žádosti o dotaci z Fondu Vysočiny „Naše škola-akustika školní jídelny“. Celková cena akustického zabezpečení cca 165.000,- Kč.

- ZO schválilo cenu vodného od 1.4.2019 ve výši 20,- Kč plus platná sazba DPH. Kalkulaci ceny vodného pro obec vypracovala firma Provod.

- ZO schválilo rozpočtové opatření č. 2 ve výši 339.930,- Kč.

- ZO schválilo prodej části p. č. 420/20 o výměře cca 150 m² za cenu 300,- Kč + platná sazba DPH za 1 m².

- ZO schválilo směnu pozemku p. č. 1217 o výměře 2203 m², p. č. 1224 o výměře 171 m², p. č. 1225 o výměře 341,5 m² k. ú. Horní Bory a p. č. 1145 o výměře 4694 m², k. ú. Dolní Bory za p. č. 191/2 o výměře cca 7409,5 m², lesní pozemek Horní Bory.

- ZO schválilo prodej p. č. 75/3 o výměře 1045 m² a 86/43 o výměře 911 m², orná půda, k. ú. Dolní Bory za 300,- Kč plus platná sazba DPH za 1 m².

- ZO schválilo vyvěšení záměru podle GP č. 363-350/2018. (Pozemkové vyrovnání chodníku v Dolních Borech).

- ZO schválilo inventarizační zprávu za rok 2018.

- ZO schválilo Zprávu o přezkoumání hospodaření obce Bory za

rok 2018 bez výhrad.

- ZO schválilo vyřazení a likvidaci nepotřebného majetku dle návrhu ZŠ.

- ZO schválilo dotaci na celoroční činnost 2019 pro ZO ČSOP (pro MOP Bobeš) ve výši 10.000,- Kč

- ZO schválilo dotaci na CČ 2019 pro SH ČMS - Sbor dobrovolných hasičů Bory ve výši 30.000,- Kč.

- ZO schválilo dotaci na celoroční činnost 2019 pro TJ Družstevník Bory ve výši 55.000,- Kč.

- ZO schválilo dotaci na CČ 2019 pro Komunitní školu Bory ve výši 15.000,- Kč.

Ze zápisu ze 7. schůze RO konané 14.3.2019

Přítomni všichni členové RO

- RO zřizuje 3 pracovní pozice pro VPP od 1.5.2019.

- RO schvaluje prodloužení nájmu bytu č. 5, č.p. 162 od 1.4.2019 do 31.3.2020.

- RO schvaluje vyvěšení záměru na pronájem pozemku p.č.: 1099/2, k.ú.: Dolní Bory za účelem udržování cenné přírodní lokality.

- RO schvaluje žádosti o odpustění platby za stočné z důvodu nevyužívání této služby za rok 2019.

Ze zápisu z 6. jednání ZO Bory 28. 3. 2019

Přítomno: 13 členů ZO

Omluveni: Ing. Necidová M., Kovář K.

- Starostka obce seznámila členy ZO s průběhem výběrového řízení na stavbu „Sběrného dvora odpadů v Borech“: Nabídky podaly firmy Colas CZ a.s., Enviro-Ekoanalitika, s.r.o., Content, s.r.o a Stylstav s.r.o.

Nejnižší nabídku ve výši 1.758.022,32 Kč bez DPH podala firma Colas CZ a.s., která tímto výběrové řízení vyhrála. Ostatní nabídky byly vyšší o 180.000,- Kč a více. ZO schválilo uzavření smlouvy o dílo s firmou Colas CZ a.s. .

- ZO schválilo navýšení rozpočtu na vybudování Sběrného dvora odpadů Bory o vícepráce (kvalitnější zpevnění podloží pro asfaltovou plochu a vyasfaltování příjezdové cesty v šíři 3,5 m).

- ZO schválilo závěrečný účet za rok 2018 včetně zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření bez výhrad.

- ZO schválilo účetní závěrku za rok 2018

- ZO schválilo rozpočtové opatření č. 3 ve výši 579.500,- Kč

- Zřízení Osadního výboru Cyrilov.

-Starostka obce informovala členy ZO, že 16.3.2019 proběhly volby do osadního výboru Cyrilov. Kandidáti do osadního výboru se nahlašovali na obci Bory. Celkem se jich bylo 6. Voličů, kteří mohli volit bylo 47, zúčastnilo se jich 26.

ZO schválilo zřízení Osadního výboru Cyrilov. Bude mít 5 členů. Karel Marek, Tomáš Havlát, Martin Nani, Ing. Mária Necidová a Jana Vyziblová. Předsedou Osadního výboru bude Karel Marek, byla mu schválena odměna 200,- Kč.

- FMP - ZO schválilo: dotaci pro ZO ČSOP Bory-Karneval 2019 ve výši 6.500,- Kč, dotaci pro SH ČMS - SDH - Pálení čarodějnic 2019 ve výši 3.200,- Kč, dotaci pro TJ Družstevník - Memoriál S.

Ochrany ve výši 12.000,- Kč, dotaci pro TJ Družstevník -Turnaj čtyřher v tenise ve výši 5.000,- Kč, ZO schválilo dotaci pro Ing. Necidovou - Cyrilovská pouť ve výši 5.000,- Kč,

- ZO neschválilo poskytnutí daru pro Linku důvěry Střed ve výši podle počtu obyvatel k 1.1.2019.

- ZO schválilo uzavření havarijního pojištění na nové hasičské auto s firmou Petrast, pojistné ve výši 10.210,- Kč.

ZO schválilo, aby právní spor mezi obcí Bory a firmou E consulting E.U.R. pokračoval k soudu.

Ze zápisu z 8. schůze RO konané 11.4.2019

Přítomni všichni členové RO

- RO schvaluje, aby péče o zeleň v areálu ZŠ a MŠ Bory byla zajištěna ředitelem ZŠ.
- RO schvaluje hospodářský výsledek a účetní závěrku ZŠ a MŠ Bory za rok 2018 bez výhrad a úhradu ztráty za rok 2018 ve výši 46.210,71 Kč z rezervního fondu.
- RO schvaluje odměnu řediteli školy v navržené výši.
- Zastupitel Jan Kostečka podal 1.4.2019 rezignaci na mandát zastupitele obce Bory. Jeho náhradníkem je Petr Doležal, který je členem zastupitelstva od 2.4.2019. RO vydává osvědčení pro nového člena ZO pana Petra Doležala.
- V projektové dokumentaci: Horní Bory protipovodňová opatření je uvedeno, že v lokalitě plánovaného poldru se nachází stará ekologická zátěž, která byla zjištěna při inženýrsko-geologickém průzkumu v roce 2015. Je nutné situaci řešit. RO pověřuje starostku k zahájení jednání se společností ENVIRO-EKOANALYTIKA, s.r.o., aby byl vypracován návrh na odstranění ekologické zátěže s přesným odhadem m³, které je nutné odtěžit.
- Je možnost žádat dotaci ze Státního fondu životního prostředí na realizaci soustavy domovních čistíren odpadních vod pro osadu Cyrilov. RO pověřuje starostku předat podklady k tomuto dotačnímu titulu předsedovi Osadního výboru Cyri-

lov, aby zjistil zájem spoluobčanů pro zbudování centrální sítě domovních čistíren odpadních vod.

- RO pověřuje starostku připravit žádost o dotaci z Fondu Vysočiny, program Bezpečná silnice na opravu podpěrné zdi u autobusové zastávky v Horních Borech a na odvodnění.
- RO schvaluje zveřejnit záměr o pronájmu rybníčků za ČOV v Dolních Borech.
- Žádost o prověření možnosti zvýšit ochranné sítě na hřišti za školou ze severní strany. RO pověřuje ředitele školy, aby řešil problém se zakopnutými míči do přilehlých zahrad nejprve domluvou žákům.
- RO doporučuje zastupitelstvu žádost o souhlas s podáním projektu, který podporuje činnost ZŠ a MŠ Bory. Účelem dotace je personální podpora, podpora práce s digitálními technologiemi a polytechnické vzdělávání.
- RO schvaluje žádosti o odpuštění platby za stočné z důvodu nevyužívání této služby za rok 2019.

Tyto dokumenty byly zkráceny a upraveny v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb., v plném znění. I v souladu s GDPR.

Hodiny před OÚ

Určitě jste si všimli, že nefungují hodiny na budově obecního úřadu. I my jsme si všimli, a i když to tak nevypadá, hned ten den jsme poruchu hlásili na městském úřadě ve Velkém Meziříčí. Hodiny jsou totiž napojeny na místní rozhlas, který je napojen na Velké Meziříčí. Tudíž se vše protahuje i přes naše urgency. Věříme ale, že už brzy budou naše hodiny opět fungovat.

Dar od firmy Colas

Firma COLAS CZ a.s. věnovala naší obci dar v podobě 100 tun kameniva. Jedná se o posypový materiál na příští zimní sezonu a kamenivo na opravu polních cest. Dále nám byla firmou COLAS CZ a.s. poskytnuta celoroční sleva na odběr nejčastěji nakupovaných frakcí kameniva v místním lomě. Velice za tento dar děkujeme, vážíme si ho a věříme v další bezproblémovou symbiózu.

Opava cesty směrem k Těšíkovu rybníku

Stavební práce na Těšíkově rybníku (Mlejňáku) právě finišují a stavební firma dodržela slovo, které dala na začátku a poničenou polní cestu z Borů směrem na Sklené nad Oslavou uvede do původního stavu. Vzhledem k tomu, že původní stav byl žalostný a při realizaci měla stavební firma přítomnou techniku, dohodli jsme se, že se pokusíme společnými silami cestu upravit do lepšího stavu. Naším podílem na opravě bylo kamenivo, které věnovala firma COLAS CZ a.s. a podílem stavební firmy byla práce.

Vratné kelímky

Naše obec bude v rámci projektu MA 21 pořizovat 1.000 kusů půllitrových vratných omyvatelných kelímků s naším logem. Díky tomuto kroku bychom výrazně omezili produkci plastového odpadu během kulturních akcí pořádaných v naší obci. Kelímky si budou moci pořadatelé na obecním úřadě bezplatně zapůjčit.

Dopravní zrcadla

Policie ČR a odbor dopravy a silničního hospodářství MěÚ Velké Meziříčí schválili naši žádost o osazení 3 dopravních zrcadel na místních křižovatkách. Jedná se o vjezd do uličky v Dolních Borech, křižovatku od Radenic v Horních Borech a křižovatku na Cyrilově u čekárny. Požadavky na toto řešení kolizních dopravních situací vzešly od občanů a i výše zmíněnými orgány byly vyhodnoceny jako oprávněné, proto dojde v nejbližší době k instalaci.

Čištění koryta Babačky na „Benátkách“

16. a 17. května bude probíhat čištění slepého ramene potoka Babačka směrem na Cyrilov, tzv. na Benátkách, stavební technikou. Vyzíváme majitele nemovitostí v této lokalitě, aby zajistili odbahnění prostoru pod vlastními mostky přes potok.

Zároveň prosíme ostatní spoluobčany žijící v této části obce a na Cyrilově o shovívavost.

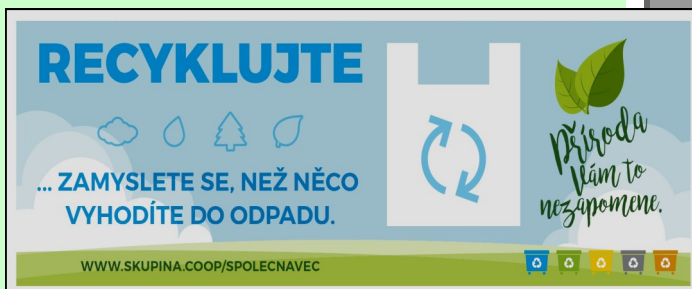
COOP družstvo Velké Meziříčí, prodejna Bory oznamuje, že počínaje 1.5.2019 bude ukončen nedělní prodej v této prodejně.

Je to jistě konečně správné rozhodnutí. Vždyť si zvládneme nakoupit v jiné dny a naše paní prodavačky mají také nárok si odpočnout a užít si neděli podle svého.

Blanka Křížová

Již od roku 1970 se slaví po celém světě 22. dubna Den Země. Oslavte ho s námi a připojte se k naší kampani „Společná věc“. Zadržet můžete například tím, že na nákup budete nosit vlastní nákupní tašku. V prodejnách COOP nyní můžete zakoupit papírovou tašku, či opakovaně použitelnou polyesterovou tašku, která byla vyhodnocena jako neekologičtější ve studii zadané Ministerstvem životního prostředí ČR. Připojit se můžete také tím, že odpady vytrídíte a napomůžete tak jejich recyklaci, zabráníte novému vytěžení materiálů z přírody.

Kotlíkové dotace

V březnovém zpravodaji Kraje Vysočina vyšel zajímavý článek o čistotě ovzduší. Píše se v něm, že bylo zjištěno, že vedle dopravy patří vytápění domácností mezi nejvýznamnější znečišťovatele. Dříve se považovaly škodliviny vypouštěné komíny rodinných domů za nepatrné, dlouhodobým měření bylo ale zjištěno, že to tak zdaleka není. Legislativa na to zareagovala a od 1.9.2022 bude zakázáno PROVOZOVAT!! kotle na pevná paliva I. a II. emisní třídy. Nově jsou z původního nařízení vyňaty krby a krbové vložky. Na toto zareagoval i náš kraj, který, plánuje v druhé polovině letošního roku vyhlásit 3. kolo Kotlíkových dotací. Jedná se o oblíbený dotační titul, díky kterému je možné vyměnit starý nevyhovující kotel za nový. Obecné podmínky by měly zůstat stejné jako v předchozích dvou vlnách v minulých letech. Novinkou v této výzvě je zásadní odklon od uhelných kotlů, tedy i od kotlů kombinovaných, spalujících vedle uhlí i biomasu. Nadále budou podporovány kotle na biomasu s ruční i automatickou dodávkou paliva, tepelná čerpadla a plynové kondenzační kotle.

Aby mohl žadatel získat kotlíkovou dotaci, musí splňovat **2 základní podmínky:**

Žadatel musí být vlastníkem rodinného domu nebo bytového domu s maximálně 3 bytovými jednotkami.

Tento dům musí být vytápěn kotlem na tuhá paliva (uhlí/dřevo) s ručním přikládáním, který je zařazen do emisní třídy I nebo 2 nebo nemá žádnou emisní třídu.

Dotace je určena pouze domácnostem fyzických osob, netýká se právnických osob.

Uznatelné náklady Kotlíkovou dotaci je možné čerpat na:

Pořízení nového zdroje tepla (kotel / tepelné čerpadlo) včetně nákladů na jeho instalaci.

Vybudování nové otopné soustavy nebo na úpravu stávající otopné soustavy (např. nákup a instalace radiátorů, bojleru, akumulací nádrže).

Úpravy spalinových cest (např. vyložkování komínu).

Rozvod plynu od hlavního uzávěru plynu k instalovanému kotli (v případě pořízení nového kondenzačního plynového kotle).

Náklady bude možné nárokovat k proplacení i zpětně, a to až k datu vyhlášení prvního kola kotlíkových dotací, tedy od 15. 7.

2015, za předpokladu, že budou splněny všechny ostatní podmínky dotace, mezi které patří například fotodokumentace starého kotle a jeho napojení do komína.

!!! Výměny, na které se NEVZTAHUJÍ kotlíkové dotace !!!

- Výměna kotle 3. a vyšší emisní třídy za nový zdroj tepla.
- Výměna starého plynového kotle za nový zdroj tepla.
- Výměna kotle s automatickým přikládáním paliva za nový zdroj tepla.
- Výměna kotle v rodinných domech, kde byl v minulosti, nejméně od 1. 1. 2009, zdroj podpořen z programů Zelená úsporám, Nová zelená úsporám, nebo ze společných programů na podporu výměny kotlů či z Kotlíkových dotací.

V tabulce níže je vidět forma podpory pro tento program.

Pokud si tedy pořídíte nový kondenzační plynový kotel a celá výměna Vás bude stát např. 90 tis. Kč, dotace bude tvořit 75% z investované částky – tedy 67,5 tis. Kč, zbylých 22,5 tis. Kč zaplatíte Vy (90 tis. – 67,5 tis.).

Pokud by Vás ale tato výměna stála např. 150 tis. Kč, z nichž 75% je 112,5 tis. Kč, dotace bude činit 95 tis. Kč, protože to je horní strop, který může být jednomu žadateli poskytnut, a Vy doplatíte zbylých 55 tis. Kč (150 tis. – 95 tis.).

Dle slov náměstka hejtmana Kraje Vysočina, Pavla Pacala bude mít veřejnost pravděpodobně poslední šanci vyměnit nevyhovující zdroje vytápění s nižší než třetí emisní třídou, které budou od roku 2022 dle příslušné legislativy definitivně zakázány. V předchozích dvou vlnách výzev uspělo 4764 žádostí z více než 5600, tj. úspěšnost cca 85%.

Vím o několika spoluobčanech, kteří již předchozí výzvy Kotlíkových dotací využili a byli úspěšní. Pokud byste tedy i Vy chtěli o dotaci požádat, ale nevíte si rady s vyplněním žádosti nebo jinou administrativou, můžete se na mě kdykoliv obrátit. Ráda Vám s tím pomohu.

Žádosti o dotaci budou Krajem Vysočina přijímány pravděpodobně od letošního října.

Lucie Dostálová

TYP ZDROJE	% DOTACE	MAXIMÁLNÍ VÝŠE DOTACE
Kondenzační plynový kotel	75%	Max. 95.000,- Kč
Kotel na biomasu s ručním přikládáním	80%	Max. 100.000,- Kč
Automatický kotel na biomasu	80%	Max. 120.000,- Kč
Tepelné čerpadlo	80%	Max. 120.000,- Kč

TŘÍDÍM, TŘÍDÍŠ, TŘÍDÍME A NAŠE ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, ZDRAVÍ I PENĚŽENKU TÍM ŠETŘÍME

Možná si řeknete, že je ten nadpis nějaký divný, ale když budete číst dál, dozvíte se, proč jsem ho takto nazvala.

V naší základní škole se dlouhodobě věnujeme environmentální výchově. Vedeme děti k tomu, aby si vážily přírody a hospodařily v souladu s ní. Proto se snažíme zmenšovat množství námi produkovaných odpadů. Odpad se snažíme spolu se žáky, učiteli a provozními zaměstnanci tříditi. Na chod-

bách a v kuchyňce máme koše na papír, plasty, sklo, směsný a bio odpad. Tento bioodpad (slupky ohryzky a slupky od ovoce, skořápky od vajíček, oloupané zbytky od zeleniny a rostlinné zbytky) třikrát týdně vynáší jedna třída na školní zahradu, kde jej kompostujeme, a tak si vyrábíme vlastní hnojivo na záhony a do skleníku. Dva kompostéry vyrobila firma Holoubek trade s.r.o. v rámci projektu **Přírodní zahrada**. A třetí vyrobil z palet pan školník František Březka.

Když jsme začínali se **sběrem papíru**, někteří nám nevěřili. Říkali, že se v Borech žádný papír nenasbírá, protože ho všichni občané pálí. No a vidíte! Rodiče našich žáků nám třikrát za rok dovezou v průběhu jednoho týdne starý papír, který složí ve vestibulu školy. Firma **ODAS Žďár n. S.** pak tento papír odveze. Při tomto odvozu to u nás vypadá jako v mraveništi. Děti odnášejí balíky novin, knih a kartonů do zeleného kontejneru a při nakládání jsou velice šikovné. Za peníze, které získáváme za sběr papíru, jsme pořídili CD-přehrávače pro výuku cizích jazy-

ků, vědomostní a deskové hry a házečí terče pro žáky prvního i druhého stupně. Školní parlament z těchto peněz pořídil materiál na předvánoční tvoření a nejlepší sběrači dostanou poukázku na nákup zboží. Letošní poslední sběrový týden je 20. - 24.5. Z tabulky, která následuje se dozvíte, kolik tun papíru jsme za posledních pět let odevzdali a kolik stromů jsme tím zachránili. Pokud vycházíme z údaje, že na 1 tunu výroby papíru se spotřebuje 17 stromů, tak jsme v průběhu pěti let zachránili **666 stromů**.

Další dvě komodity, které sbíráme, jsou drobné elektro a hliník. Už více než pět let jsme zapojeni do soutěže **Recyklohraní**, kde nám firmy Asekol a Electrovin odvázejí **baterie** a drobné vysloužilé **elektrospotřebiče** a aktivně plníme zajímavé úkoly. V letošním školním roce vyráběli žáci Baterkožrouty (krabice a krabičky na sběr baterií) a plakáty na třídění baterií.

Za odevzdaný elektroodpad a baterie získáváme body, za které jsme si pořídili pomůcky do výuky – mikroskopické preparáty, DVD-přehrávač, klíče k určování živočichů a rostlin a pro letošní rok máme objednaný program, ve kterém nám odborní lektoři vysvětlí, proč a jak správně třídit elektroodpad.

Naším snem je pořídít si z programu Recyklohraní mikroskop. A tak Vás prosíme, až Vás v budoucnu oslovíme, věnujte nám nějaký zapomenutý elektrospotřebič, nebo nefunkční mobilní telefon. Jednak se ho zbavíte a on po opravě může sloužit třeba dětem v dětském domově. U vchodu do šaten máme kontejner na hliník, kam dáváme hliníkové obaly od nápojů, víčka od jogurtů,lobal a staré hliníkové přístroje nebo nádoby. Hliník je důležitou surovinou, jejíž těžba je ale finančně nákladná. A proto jsme se do jeho sběru také pustili.

Koordinátorka EVVO Zuzana Jurková

Školní rok	Celkové množství papíru (v kg)	Množství papíru odevzdaného na 1 žáka (v kg)	Počet zachráněných stromů
2012 / 2013	4734	30,75	80
2014 / 2015	5807	38,45	98
2015 / 2016	7303	51	124
2016 / 2017	9342	63,7	159
2017 / 2018	12085	63,7	205

LOGO – ZDRAVÁ OBEC BORY

Děti z naší základní školy pro nás vymyslí logo pro titul, na který jsme náležitě pyšní: Zdravá obec Bory. Žáci jednotlivých tříd navrhnu svá loga, každá třída poté vybere 2 vítězná a ty nám oficiálně předají. Zapojit se může ale i veřejnost. Pokud máte tedy nápad, pod jakým logem bychom se mohli v budoucích letech prezentovat jako zdravá obec, zkuste ho přenést na papír a samotný návrh doručit na obecní úřad do středy 15.5. do 17 hodin. Všechny návrhy (školní i z řad veřejnosti) budeme poté prezentovat na Dni Země v pátek 17.5. a vybereme z nich to vítězné.

A co by mělo logo symbolizovat? A proč tento titul vlastně máme? Celé je to propojené s MA21 (Místní agenda 21), což je princip řízení obce v duchu udržitelného rozvoje, pro blaho dalších generací. Vše lze shrnout a charakterizovat tak, že se obec snaží při svých aktivitách chovat ohleduplně k prostředí, ve kterém žijeme tak, aby minimálně stejně dobře v něm mohly žít i generace příští. Ve všem, o čem rozhodujeme, bychom měli brát zřetel na tuto hlavní myšlenku. Ať už jsou to nové stavební parcely, výstavba chodníků nebo podpora pořádaných akcí. Zdravá obec by měla také dbát na zdraví občanů. Měla by pořádat osvětové akce a celkově vytvářet příjemné prostředí pro život, **VŽDY ALE S OHLEDEM NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A UDRŽITELNÝ ROZVOJ!**

Tento titul jsme nezískali jen s ohledem na užší význam slova zdraví, ale je to komplexně chápáno jako **místo, kde se lidem dobře, zdravě a hlavně udržitelně žije.**

A jak by mělo logo vypadat? Mělo by navozovat příjemný pocit z života u nás v Borech, mělo by být jednoduché a dobře využitelné (např. formou razítka nebo výšivky). Jestli bude barevné nebo ne, záleží na Vás. A mělo by v něm být uvedeno "Zdravá obec Bory".

(Pro inspiraci uvádíme některá loga jiných vesnic a měst.)
Vítěze čeká odměna!
Lucie Dostálová

ZERO WASTE, nebo také český ŽIVOT BEZ ODPADŮ

je označení pro životní styl, který podporuje opětovné využívání všech zdrojů bez tvorby odpadů, jejich skládkování, nebo jejich spalování. Tato filosofie říká, že všechny zdroje by měly být využívány opětovně stejně jako se tomu děje v přírodě. Jedná se o celý systémový přístup, který se zaměřuje na zásadní změnu ve způsobu, jakým materiály procházejí společností, což nevede k žádnému odpadu. Nulový odpad zahrnuje více než odstraňování odpadu prostřednictvím recyklace a opětovného použití, zaměřuje se též na restrukturalizaci výrobních a distribučních systémů s cílem snížit plýtvání. Filosofie nulového odpadu je

ZAJÍMEJTE SE!

spíše ideálním cílem nebo než přímo tvrdým cílem. Zero Waste poskytuje základní zásady pro neustálou práci na odstraňování odpadů. Aktivisté, kteří prosazují život bez odpadů předpokládají, že bude potřeba prosadit regulativní opatření která by ovlivnila chování průmyslu při navrhování výrobků, jejich obalů, výrobních procesů a výběru materiálů. Podle nich se tím také redukuje znečištění a konečně dojde i ke snížení nákladů v důsledku snížené potřeby surovin.

Velmi přehledně vše naleznete na stánkách: <http://www.zerowastecesco.cz>, nebo např. na <https://www.czechzerowaste.cz/>

Blanka Křížová - zdroj wikipedie

Vážení čtenáři, Ekologický institut Veronica je profesionální pracoviště Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Veronica. Působí v Brně a v Hostětíně, zabývá se jak městským, tak venkovským prostředím. Veronica vydává od roku 1986 stejnojmenný environmentálně kulturní časopis a právě z jeho posledního čísla jsou následující články. Moc děkujeme Veronice a zejména autorům článků za souhlas s jejich uvedením v Borském Zpravodaji.

Více informací naleznete na: <https://www.veronica.cz>

Sucho, smrky, kůrovec, D-O-L a...?

Sucho

Loňský rok byl z posledních let opravdu velmi zvláštní. V jeho začátku to díky trošce sněhu a i nějakým dešťovým srážkám po předchozím roce 2017 vypadalo, že snad ani sucho nebude. Tedy ne, že by se doplnily zásoby spodních vod, ale v povrchové vrstvě půdy přece jen bylo vlhko, i když předjarní i jarní deletrvající deště stejně jako rok předtím žádné nebyly. To spolu s absencí pozdnějších mrazů a brzkého nástupu vysokých teplot způsobilo, že začátek vegetační sezony začal slibně, o měsíc dříve rozkvetly např. šeříky. Na extrémně suchý předešlý rok 2017 reagovaly smrky a borovice opětovným silným kvetením projevujícím se množstvím pylu ve vzduchu, ačkoliv doby kvetení bývají u nich v rozestupu až několika let, navíc kvetly třeba smrky ve stáří kolem 10 let, ačkoliv normálně k tomu dochází až ve stáří kolem 40 a více let. To nebylo z nadbytku životní energie, z pudu sebezáchovy totiž všechny živé organismy ve snaze zachránit svůj druh zvýšeně plodí. V Brně koncem května začalo hromadné zrání velkého množství třešní, zralý jahody, nápadně hodně kvetly akáty a lípy a v půli června už zralý maliny, rybíz, angrešty, dokonce i meruňky (a na jihu to bylo ještě o 10 dnů dříve). Ani Medard se s frontálními srážkami nedostavil a už začínalo být sucho. Po delší době první výraznější (16 mm), byť krátký déšť byl kolem půli června, a to poprvé v tom roce propršel živý plot z tují u našeho domu, takže byl na chvíli pokoj. Ba i světlušky byly v okolí Brna po dvou letech na chvíli vidět stejně jako kobylky a sarančata, po chudých předchozích letech bylo k vidění i dosti motýlů. Nápadně brzo z jihu přilétli stěhovaví lišaji – dlouhozobky svízelové. To vše bylo sice radostné, ale i zneklidňující, třeba dlouhozobky normálně přilétají až v druhé půli prázdnin. A když v půli června kvetou letní šeříky (Budleja) a začínají rozkvétat jerlíny (Sopphora), kvetoucí normálně až koncem léta, tak to je již hodně divné. A bylo. Teploty vysoké, denní často dost přes 30 °C a noční neklesaly pod 20 °C.

Koncem června sice přišla konečně první letošní, toužebně očekávaná a pár dní trvající studená fronta, ale srážkově tak málo vydatná, že nepropřely ani normální listnaté stromy (2× cca 5 mm). Nastalo sucho, půda hluboko prosychala, rosa se už vůbec netvořila, tráva po prvé sklizni vůbec nenarostla, protože půdní profil byl vysušený do značné hloubky. Dotace spodních vod nebyla žádná, ani v roce předchozím nebyla dostatečná; vysychaly studny, u kterých to nikdo nečekal a nezažil. Tento nedostatek vody byl zřejmě příčinou i hromadně usychajících borovic, které

obvykle svými kúlovitými kořeny čerpají vodu z velkých hloubek, proto se vyskytují i v oblastech suchých, jako jsou krasová území či váte písků a skály. Ale voda tam někde v dosažitelné hloubce musí být; na mnoha místech ale nebyla. Podobně na tom byly akáty, břízy, tedy další dřeviny, které nelze považovat za vlhkomilné. Třeba břízám stačí jen málo, jak vidět z jejich růstu na střechách či zdech; v jejich případě až letos uvidíme, co přežilo. Týkalo se to také lip a javorů, byť ne snad tak smrtelně. Zelenina si vytvořila kořeny jen v povrchové

vrstvě půdy, kam dokázala prosáknout závlivka, kterou stejně nestálé sluneční záření a suchý vzduch brzo ze země vytáhl, plody rajčat byly ze slunné strany doslova uvařeny, listy spáleny a zalévání nemělo už ani smysl, pokud nebyl někdo přímo u vydatného zdroje vody. Jen lokální bouřky sem tam něčemu mohly pomoci. Listy listomů hnědly suchem už koncem července a opadávaly jako na podzim. Koncem července dozrávaly vinné hrozny a otárci fenýkloví se stihli do konce srpna vylihnout už ve třetí generaci. Začátek září znamenal příchod studené fronty konečně i s frontálními srážkami, kdy za týden napršelo zahradnickými dešti do 70 mm, ochladilo se, začala se tvořit rosa, dvakrát vznikla i mlha, kaluže bylo vidět více než jeden den. Půda se po těchto srážkách provlhlila do hloubky skoro půl metru, mimo jiné rozkvetly šeříky a lesostepní kytky jako koniklece (ty ale v roce 2017 rozkvetly celkem 3× a tolikrát jim dozrály i plody), třemdavy, sasanky lesní aj., na kaštanech koňských se současně s dozrávajícím plody objevily květy. Ovocné stromy, pokud jim plody neopadaly během sucha, stačily přinést enormní úrodu. To vše bylo projevem pudu sebezáchovy a reakcí na extrémní podmínky. V první dekádě října, byť napršelo na mnou sledovaných třech místech – tedy mimo Brno ještě v Moravském krasu a poblíž Kunštátu – od začátku září bezmála 100 mm, už ale v půdě nebylo po zářijových srážkách ani památky, protože půda tyto srážky doslova vucula. Kam, to nevím, do hloubky to nešlo a na osluněných místech byla půda znovu na prach, jako by vůbec nepršelo; jen ve stínu to ještě bylo nějakou chvíli trochu znát, ale to už jsem zase musel zalévat, protože zvláště semenáče dřevin začaly sklápět nově narašené listy. Ty nejcenější jsem stejně pak musel vyřít a dát doma do květináčů a do misek s vodou, abych o ně nepřišel. Kratší den a nižší teploty konečně pomáhaly přežít tomu, co přežilo doposud. Ze zeleniny to ještě pomohlo ředkvičím, pórku, červené řepě a mangoldu, jinak loňská úroda na našich zahradách nestála skoro za nic.

Smrky s kůrovcem

Na smrcích, které díky svým povrchovým kořenům dlouhou dobu nedostaly zvláště v nejteplejším období skoro žádnou vláhu, to ale v létě kupodivu vidět moc nebylo, tedy mimo oblastí postižených kůrovcovou kalamitou. U mne se to projevilo až nyní v zimě, kdy jehličí prosychá a zelené opadá. Domnívám se, že jde o podobný efekt jako u vánočního stromku, který v bytě uschne a pak zelené suché jehličí rázem opadá. Je-li tomu tak obecně, uvidíme letos na jaře. Z odborné literatury je známo, že přirozené zastoupení smrku v našich lesích by mělo být kolem 11 %, protože je dřevinou náročnou na vlhkost půdy i vzduchu a oblasti jeho optimálního růstu jsou s ročními srážkami 800 mm a více, s krátkými a chladnými léty. Ministerstvo zemědělství vydává každoročně Zprávu o stavu lesa a lesního hospodářství; v té z roku 2016 se dovíme, že v tom roce zastoupení smrku v našich lesích bylo 51,5 %, což byl pokles od roku 2000 o 3,6 %. Tento trend byl sice příznivý, ale pomalý, a to přesto, že (a cituji z Praktické rukověti lesnické z roku 1962) „smrkové porosty na nevhodných lokalitách se ukázaly náchylnými k různým kalamitám (mniška, sucho, hniloba, vítr aj.), místy zhoršují i bonitu půdy a nesplňují očekávání ani po stránce produkce hmoty“. To je samozřejmě známo obecně po řadu lesnických generací, ale zatím to vše tak nějak procházelo a smrk se díky rychlému růstu a všestranně použitelnému kvalitní-

mu dřevu pěstoval v podstatě, kde si kdo vzpomněl. Ale nic netrval věčně, ucho se utrhlo. Dlouhotrvající suché roky způsobily, že smrkové porosty po řadu generací pěstované v nevhodných polohách (navíc půdu degradují svým opadem) jsou oslabovány, chřadnou a to je signálem pro různé škůdce, nemoci atd. Kůrovec (a o václavce a choroši vrstevnatém se moc nemluví, i když skrytě působí obrovské škody) je jako u švédského stolu. A tak ke kalamitnému odumírání smrkových lesů na obrovských plochách došlo navzdory tomu, že početní stav výskytu kůrovce je ze zákona každoročně povinně preventivně sledován a každý lesní hospodář je povinen jakékoliv zvýšení jeho výskytu už v začátku gradace kůrovce všemi prostředky likvidovat. Jenže smrkové lesy mizí velkoplošně a viník se musel najít, protože na bezzásahové zóny třeba NP Šumava to už svést nešlo. Odhalen byl ten pravý, a to generální ředitel Lesů ČR; kdo to byl u Vojenských lesů zůstává vojenským tajemstvím. Ale to už přestává být jakákoliv legrace pro nás všechny. Co taková velkoplošná změna udělá s mikroklimatem a klimatem, s půdním životem, s půdotvornými procesy, když odlesňování se děje velkoplošně i na důležitých místech světa, můžeme jen tušit a odborníci už dávno měli učebnicově intenzivně a rychle alespoň měnit druhové složení lesů. Výsadby posledních dvou let ve většině případů uschly, když neprší, málo se z nich ujme. A kůrovec je jen důsledkem chyb, tedy toho, co se za naší i předchozí generace ignorovalo a udělalo. No, je mi smrku líto, vyrostl jsem na jeho lesích, nemalé množství ho také v mládí vysadil, ale nahradit jej douglaskou je asi podobné, jako když se v Krušných horách svého času náš smrk nahrazoval smrkem pichlavým (stříbrným); dobře to po letech nadějí a zkušeností však nedopadlo.

Kanál Dunaj–Odra–Labe (D–O–L)

Se stavem úrovně podzemních vod a s množstvím srážek úzce souvisí průtoky v tocích a tím stavy hladin ve vodních nádržích a přehradách. Ty do loňského roku vstupovaly s výrazným deficitem, nebyly naplněny, nebylo totiž z čeho. A průběh loňského roku to ještě zhoršoval, např. průtoky v řece Moravě byly tak

nízké, že byly změřeny ve Strážnici nejnižší za celou dobu vyhodnocování, tedy něco málo přes 3 m³/s z plochy povodí 9 146 km², a to jsou v jejím povodí Beskydy a Jeseníky. V hydrologickém roce 2018 oteklo v závěru Moravy kolem 50 % a Dyjí kolem jedné třetiny dlouhodobého průměrného průtoku. Vzhledem k tomu jsem si myslel, že poslední suché roky definitivně tiše pohřbily chutě nejen na další přehradě, ale i na kanál D–O–L; zdá se však, že naopak, čím je nehoráznost větší a dražší, tím nabývá na síle, zřejmě opravdu nejlepší obranou byl útok. To platí i o kanálu D–O–L, který drží na světě jen vidina prospěchu, ne však společnosti, ale jen někoho. Řeka Morava na dolním toku loni šla lehce přebrodit a k vyššímu průtoku by nepomohla ani voda z navrhované přehradě na Bečvě u Teplíc, protože by ani sama potřebný dostatek vody neměla. A převod vody z Polska, tedy z podobně suché Odry; může to snad myslet někdo vážně, když voda vystupuje stále více jako strategická surovina? To už vůbec, nehledě k tomu, že řeka Morava se vlivem povodí náchylného na zvýšenou erozi enormně zanáší. Každá překážka sníží rychlost toku vody v řece, zanášení se zvyšuje (jedná se o statisíce tun ročně od středního toku dolů) a stejně tak se zvyšuje riziko povodní, neboť k průtoku velké vody je pak potřeba větší průtočná plocha. Vadí to? Asi ne, nevadí. Prezidenti obou států, Česka i Polska, mají zřejmě důvod, proč tento projekt podporují. Ale že je třeba něco dělat dlouhodobě s krajinou, s půdou, vegetací (smrky možná z velkých ploch úplně zmizí) a nasměrovat rozum, síly a finance tímto směrem, k tomu politická vůle není. A že by zdravá krajina a půda mohly být proti suchu tou správnou přehradou, k tomu už vůbec ne, to přesahuje jejich, a žel nejen jejich, chápání.

Nevim jaká katastrofa je potřebná k tomu, aby se začala konečně a zásadně měnit naše stupnice hodnot v pohledu na půdu, na krajinu, na les i na vodu. Nic z toho není továrna, ale je to základní součást životního prostředí pro vše živé, tedy i pro lidstvo. Příroda si poradí se vším a život žádnou katastrofou neskončí, ale s osudem lidstva to tak jistě být nemusí.

Ivo Dostál

Sucho jako šance pro naše potoky a řeky?

Už jsme si zvykli, že bulvární zpravodajství a vlastně i veřejnoprávní, musí v poslední době ukazovat nějakou živelnou katastrofu nebo aspoň výkyv počasí, při které šlo o život nebo aspoň o velkou škodu. Výborně se na to u nás hodí povodně, laviny či vichřice. Zpočátku proto nebylo lehké upoutat pozornost na pomalý a nedramatický fenomén sucha, který na rozdíl od povodní nenabízí dostatečnou apokalyptičnost řek unášejících topící se zvířata nebo převracějících auta. Časem to redaktoři zvládli a dnes už většina zpráv komentuje fenomén vysychajících řek či schnoucích polí poměrně fundovaně. Bylo na to dost času, protože kořeny současného hydrologického sucha lze pozorovat už v roce 2014. Poslední rozsáhlejší povodně jsem na malých tocích, které studuji, zaznamenal v roce 2013 a od té doby počet vysychajících koryt postupně narůstá.

Hned nejdramatičtější byl následující rok 2015, kdy nejen média, ale i veřejnost pochopily, že chlácholivá slova minulého prezidenta o neexistenci klimatické změny přestávají s velkou pravděpodobností platit. Od poslední velkoplošné české povodně roku 2002 postihovaly přívalové deště jen omezené regiony. Proto se od roku 2015 jakoby znenadání začalo mluvit o suchu jako o nové hrozbě zasahující skoro celý stát. Podobně jako u povodní (1997 moravská a 2002 ta česká) došlo na známý fakt, že problém se stává pro politiky opravdovým, až když dorazí ze vzdálené Moravy do matičky Prahy. Stejně tak muselo sucho rozšířit své hájemství z dlouhodobě sužované jižní Moravy do české kotliny. Najednou jsme začali rozpoznávat problémy nejen se žlutnoucí kukuřicí na polích (to se přece týká jen 3 % obyvatel, co zemědělcí), ale i s tím, co se nás osobně dotýká, jako je voda ve studni na závlaku či zásobování chaty. A nejde jen o re-

kreaci. Když vám řeknou, ať nechodíte další den do práce, protože došla voda pro výrobu nebo na chlazení hutního provozu či elektrárny (jak se 2015 dělo na Ostravsku či v Polsku), tak si uvědomíte to sevření sucha mnohem fyzičtěji.

Rok 2015 nebyl v mnoha ohledech jen hydrologicky nejsušší od počátku století (na mnoha stanicích nejsušší za celé měření vůbec), ale zároveň znamenal razantní vstup do dlouhé suché periody. Ta sečetla dopady zim beze sněhu (a tudíž bez potřebného zásaku), teplotně nadprůměrných let (a tudíž vysokého výparu) a slabých nebo naopak extrémních lokálních srážek (odtékajících opět bez užítku). Do těchto projevů klimatické změny můžeme přičíst nejvyšší scelenost našich polí v rámci Evropy, rozšiřování zpevněných ploch (šíření překlaďšť) a klesající retenci orné půdy zbavené většiny života a vodu vázající organické hmoty. Rok 2018 ještě zřetelněji připomenul, že to, co jsme dosud považovali za neotřesitelné jistoty našich zeměpisných šířek mírného pásma (dostatek vody v řekách, nádržích a na pití, snesitelné teploty či

Vymrzlé a vyschlé koryto Sudoměřického potoka v Bílých Karpatech v půli prosince 2018. Foto P. Pařil

odpolední bouřky z vody odpařené během dne), zůstalo spíš v našich vzpomínkách na časy před třiceti a více lety.

Ani vydatnější deště, které podle mých zkušeností přicházejí pravidelně v září, tak v roce 2018 nevrátily vodu do potoků natrvalo a ty znovu začaly vysychat během října (věc dříve naprosto nepředstavitelná)! Poprvé v životě jsem viděl vprostřed prosince zasněžená koryta stále suchých potoků, jen se zbytky tůní, které byly zamrzlé. Pokud se voda do koryt vracela, tak ne z deště a pramenů, ale ze sněhu tajícího přímo v korytě. Ještě výraznější sucho pak bylo v regulovaných korytech, kde se voda při jejich sebemenším narušení dláždění propadala do dna, jako někde v krasu. Půdní horizont pod korytem byl natolik vyschlý, že vodu z toku okamžitě nasál. Tristní pohled se naskytl pod mnoha nádržemi, které jsou v současnosti prezentovány jako zásadní řešení nedostatku vody (politicky se prostě prodávají líp než revitalizace). Pokud ještě existoval slabý přítok do nádrže, tak pod hrází z ní buď žádná voda nevytékala, a pokud přece, propadala se po několika stech metrů opět do vyschlého koryta. V nivě prostě chyběla voda.

Nejvíce mě poučil zážitek při hledání nádrže postavené pod Chříby před více než 10 lety zřejmě na ochranu před suchem (či povodněmi?). Ještě na leteckém snímku z roku 2015 měla skoro hektar vodní plochy, ale v létě 2018 jsme ji nemohli najít pro více než dvoumetrovou vegetaci. Byla úplně bez vody. Marnost jednostranného řešení sucha nádržemi (v povodích, která vodu stejně nezadržují) nemohla být jasnější.

Zvláštní situaci jsme pak zažívali na potocích, které prochází vesnicemi s nedostatkem vody. Každý rád ušetří, tak se prohlubují studny jako levné zdroje užitkové vody pro bazén či zahrádku. Málo vydatný potok se tak na začátku obce propadne do podloží a koryto zůstane větší část sezony úplně suché, zarostlé bujnou vegetací nebo dokonce kosené. Pod čistírnou na konci obce je pak pár set metrů dlouhý úsek s vodou, která se sbírá na vyčištění z celé obce (někdy pochází i z jiného povodí, když obci vyschnou studny v nivě vlastního potoka). Úsek pod čistírnou se paradoxně stává jediným útočištěm vodní fauny široko daleko (avšak jen té odolné znečištění). Kvalita vody z čistírny není na první pohled úplně špatná (kyslíku je tam relativně dost), ale po pár desítkách metrů se díky nulovému ředění a nadbytku neodstraňovaných živin prudce zhoršuje (přibývají nárosty řas a sinic, které po odumření zahnívají). Než se potok propadne znovu do dna, je v něm potřebného kyslíku, a tím pádem i života zase hodně málo.

Šanci pro přežití tak zůstávají zbytkové tůně, které udrží vodu i měsíc po vyschnutí koryta. Příhodnost tůní pro přežití vodní fauny souvisí s napojením na okolní nivu přes sedimenty dna. V ideálním případě by tůň měla být doplňována podzemními vývěry, které udržují teplotu vody pod 20 °C a zároveň ředí látky, které se zde koncentrují a často i rozkládají, přičemž odčerpají potřebný kyslík. Před průmyslovou érou v četných tůních úspěšně přečkávaly dlouhé sucho třeba ryby či odolnější bezobratlí. V současnosti po regulacích řek jednak tůně chybí, jednak v nich působí komplex mnoha dalších faktorů spojených s činností člověka, jako je organické znečištění, rezidua léků, hor-

mony, mikroplasty či další toxiny. Ty se zde koncentrují a pro živočichy, zažívající velký stres díky samotnému suchu, mohou být onou pověstnou poslední kapkou. Z vysychajících potoků tak dlouhodobě mizí ryby a letos v prosinci jsem poprvé viděl mnohé potoky bez sebemenších známek okem viditelného života (v místech, kde jsme dříve lovili desítky tisíc drobných bezobratlých).

Proč by měla být tahle drasticky líčená situace vlastně šancí? Jednoduše proto, že spousta lidí (včetně těch, co rozhodují) začíná chápat nevyhnutelnost „nějaké akce“ (protože i voliči to prostě chtějí). Před suchem (hlavně tím víceletým) se nedá schovat stejně snadno jako před povodní na kopec. Dveře na mnohá místa se tak nečekaně otvírají (což jsem za 15 let, co se suchem zabývám, nezažil) a je prostor vysvětlovat to, co by mohlo pomoci přicházející změny mírnit.

Pro politiky jsou zde lákadla rychlých řešení typu „postavíme rybník“ (protože je v něm voda, kterou každý vidí) a ne přehradu (protože už jsme „ekologičtí“). Kromě toho, že velké nádrže odmítá veřejnost (v údolích jsou vesnice a chaty), by megalomanská stavba dlouhodobě ruinovala rozpočet a hotová by nebyla ani za 20 let (a volební období jsou jen 4 roky). Dotační programy na rybníky se přitom rozjíždí a jaksi se už neřeší, k čemu ta voda v rybníce bude. Pít se nedá, v posledních letech se v ní nedá ani koupat, a kdo vybuduje a hlavně bude udržovat nesmírně drahý závlahový systém, nikdo nezmiňuje. Rybník jistě trochu ochladí mikroklima v bezprostředním okolí, něco víc se v něm možná zasákne, ale zase dost odpaří. V suchém období z něj nikdo nepustí do potoka zbytečně ani kapku (jsou v něm přece ryby) a když ano, bude voda výrazně horší kvality než ta, co do něj vtéká (tj. teplá, bez kyslíku a znečištěná). Podle mého názoru jsou účinnější pomalejší řešení než jedno odbahnění nárazové nádrže. Hlavní je zcela zásadní změna hospodaření na orné půdě, kterou lze nastartovat pouze změnou dotační politiky: staráš se o půdu tak, aby zadržovala vodu a nedegradovala – máš dotace. V rámci vodního hospodářství by měl přijít ke slovu komplexnější přístup než jenom stavění rybníků (třeba suché poldry mohou být biologicky mnohem zajímavější). Je to návrat koryt k přírodě bližšímu stavu pomocí revitalizací a mnohem levnějších samovolných renaturací (mírní povodně a zvyšují zásak v celé krajině, nejen v jednom bodě jako rybník). Potřebná je rozsáhlá obnova mokřadů, tam kde to jde odstraňování nevhodných opevnění (příčných i podélných) či zbytečných meliorací. Velké změny by měly nastat i ve vodním zákoně (management v kritické době sucha) ale i v čistírenství, kdy často nemůžeme počítat s ředěním odpadní vody (nebude čím). Témat je určitě hodně a odborníků, co se v poslední době vyrojili, také. Zbývá jen doufat, že se tím hlavním nestane, podobně jako v minulosti, pan prezident, který by celý problém sucha vyřešil jednoduše zbudováním kanálu Dunaj–Odra–Labe. Ale to už by byla docela jiná, nesmírně drahá a neveselá pohádka. Proto má smysl využít vhodné konstelace teď, než voda z tajících hromad letošního sněhu odsune sucho zase za oponu.

RNDr. Petr Pařil, Ph.D., Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta MU v Brně

Na krmítku kdysi, včera a dnes.

Jan Lacina

Je tomu už tak dávno! Před jednašedesáti lety jsem si začal zapisovat pozorování přírody. Byl jsem pevně rozhodnut, že pokud možno každý den zaznamenám do svého deníku každé pírkno, každý chlup, každý květ, který spatřím. Vydržel jsem to, navíc s velkými přestávkami, jenom tři roky. I tak je zajímavé v těch dávných zápisích listovat a srovnávat tehdejší dění v přírodě s tím současným. Třeba i ptáky na krmítku v zahradní zástavbě Tišnova, sotva půl kilometru od lesa Klucaniny.

Nejen až v posledních letech, ale už tehdy nebyvaly Vánoce a

přelom roků vždy zrovna ladovsky zasněžené, ale často na blátě. A 1. ledna 1958 jsem si dokonce poznačil, že na slunném okraji Klucaniny rozkvétá mochna jarní! Sníh napadl až kolem 10. ledna; 27. ledna jsem pak zaznamenal na krmítku zvonky, pěnkavy (pouze samečky), sýkory koňadry a modřínky, vrabce domácí a strnady obecné. Vrabci domácí a strnadi bývali dominantní, protože se přizívovali na slepičích dvorcích, u nás i na obilí sypaném holubům. O rok později – 1. ledna 1959 – byla situace obdobná: navíc jen poprašek sněhu, na krmítku koňadry, zvonci a pěnkavy, pod krmítkem, kam jsem rozhazoval oves a pšenici, zobalo přes dvacet žlutých strnadů. A další rok? Uvedu doslovný zápis z 9.

ledna 1960: „Pod krmítkem se hemžilo plno strnadů, vrabců a pěnkav, a taky pár kosů, protože nahoře jako vždy vládla chamtivá zvončí samička, která k sobě nepustí ani vlastní soukmenovce. Pak přiletěl strakapoud. Ale místo toho, aby se podíval po dobrotách v krmítku, klepal, hlupák, do kúlu, na němž je krmítko připevněné.“

Z uvedených záznamů se může zdát, že druhová diverzita ptáků byla na krmítcích před šedesáti lety nízká. V tišnovských zahradách ovšem pobývaly další druhy. Dlasci hledali a louskali pecky třešní a mirabelek, na krmítko zalétli jen výjimečně. Běžní bývali hýlové. Ti nelétali na sypaný zob vůbec, ale sedávali v korunách ovocných stromů a ozobávali jejich pupeny; obzvláště je přitahovaly ty třešňové, někdy také semena šeriků. Spolu s holuby zobávaly občas zrní hrdličky zahradní. Nejen ve velkých sadech za městem, ale i v malých zahradách se v zimě objevovaly kvíčaly a sbíraly zbytky jablek. K výjimečným zážitkům patřilo pozorování dvou strakapoudů malých neboli stráčků (bylo to 16. ledna 1958), kteří hledali potravu na dřevěných latkách našeho plotu. Koncem téhož roku (10. prosince) jsem poprvé, a na naší zahradě vlastně naposledy, přistihl brkoslavu. I další severské hosty – cvrčaly – jsem spatřil v zahradách naší ulice jen jednou: 27. ledna 1960. A nesmím zapomenout na chocholouše. Ti na krmítko sice nelétali, ale žili v blízkosti na ulici. Rádi zobali ovesné vločky, které jim tam spala sousedka na chodník.

Svoje pravidelné zápisky jsem obnovil po mnoha letech v lednu 1996 a – opět s delšími přestávkami – si svoje pozorování zapisuji dodnes. Hned z lednových zápisů roku 1996 je patrná změna. Na krmítku se kromě zvonků, pěnkav, koňader a modřinek objevují i severští jíkavci, místo vrabců domácích tu vládne hejno vrabců polních neboli úpolníků. Po strnadech ani stopy, zato se v blízkosti krmítka často objevuje krahujec, který se snaží některého z drobných ptáků ulovit. Naštěstí se jim většinou daří včas schovat v blízké husté zlatci. Častěji přilétají na zob dlasci, zvykli si na něj i hýlové. Začátkem února 1998 jsem poprvé zaznamenal čížky, kteří se v průběhu dalších let stali až dominantními. V lednu 2001 převládají na krmítku zvonci, z nichž jedna „žravá“ samička odhání ostatní ptáky. Teprve roku 2009 zaznamenávám na naší zahradě zimující a na krmítku se příživující červenku. V únoru téhož roku zde pobývá až 15 jíkavců. V lednu a únoru 2011 se na krmítku a pod ním živí čížci, pěnkavy, vrabci polní, koňadry, modřinky, zvonci, kosi, hrdličky zahradní, stehlík a červenka. Rok nato se zde kromě vrabců polních opět objevují i vrabci domácí; 5. února 2012 jsem našel u krmítka peří koňadry roztrhané krahujcem. Koncem ledna 2013 hodovalo na zavěšené hrudce loje hejňko mlynaříků, přičemž se lůj snažila zobat i červenka, třepetající se před ním jako kolibřík. Začátkem jara 2013 (26. března) se pod krmítkem sešla červenka se vzácnou pěvuškou modrou. Koncem roku 2015 zjišťuji, že chybějí jindy až dominantní zvonci, převládají vrabci polní, přidružují se čížci, koňadry a modřinky.

Začátkem roku 2016 jsem začal ptákům sypat i na zahradní stůl u dřevníku, na který dobře vidím z okna své pracovny. V blízkosti roste hustý keř kolkvie, do kterého se může ptačí drobotina před nebezpečím rychle schovat. Semenzobí ptáci pře-

tující zahradami se zastavují v koruně naší vysoké ryngle a odtud slétají střídavě na stůl. Tak například 22. ledna 2016 zde takto operovalo hejno asi 30 ptáků – dlasků, čížků, pěnkav (jen samečků), zvonků, dvou jíkavců a jednoho stehlíka. Z jiné strany přilétá hejno až 20 vrabců polních i domácích, časté jsou koňadry a modřinky, občas sem na slunečnicová semínka či roztlučené ořechy zamíří i strakapoud velký. A zobávají zde samozřejmě i kosi. Mezi nimi se v zimě 2015/2016 objevoval zvláštní jedinec s nápadným bílým límcem. Připomínal tak horského kosa tureckého neboli kolohřívce, akorát že neměl ten bílý turecký pŮlměsíc na hrudi, ale vzadu. Říkali jsme mu proto „opačný kolohřívce“. Byl velmi agresivní, proháněl ostatní kosi samečky až do jara, kdy nám navždy zmizel z očí. Snad ho ulovila kočka, snad krahujec, peří jsme z něho nenašli. Zato 15. března 2016 jsem oknem na vzdálenost pouhých pěti metrů s úděsem pozoroval, jak krahujec škube na naší jabloni uloveného čížka. Pařátem si ho přidržoval na větvi a po kouscích během několika minut spořádal. I krvavé odrobinky z větve pečlivě zobanem obral.

Od října 2017 se začal pravidelně objevovat na naší zahradě horský pták ořešník kropenatý. Ten nám způsobil mnoho radosti! Byl docela krotký. Sedával dlouze v koruně ryngle mezi drobnými ptáky a probíral si peří. Na rozdíl od nich však na „stůl hojnosti“ nesléтал, raději sbíral na zemi rynglové pecky, které dokázal rozklovat. Kupodivu ani vlašské ořechy, které jsem občas přidával k semenům, ho nezlákaly. Ty si odnášely a zpravidla cestou ztrácely sojky. Zavděčil jsem se mu až oříšky lískovými. První dva tři si hned na některém z blízkých stromů rozkloval, další – třeba i po čtyřech naráz – odnášel a zahrabával. Vydržel tak na naší zahradě až do konce března, kdy se už k němu dalo přiblížit na pár metrů. A až do léta se pak ozýval svým znělým chraplavým hlasem z blízkých zahrad i z okraje lesa. U nás se znovu objevil 10. července 2018, kdy obíral z lísky dosud nezralé oříšky. Od té doby jsem ho nespatriil, stýská se mi po něm. Snad se mu podařilo vrátit do rodných lesů Vysočiny. Nebo pocházel z ještě vzdálenějších hor?

A jak to vypadá s ptactvem na naší zahradě 2. února 2019, kdy tento článek píšete? V době, kdy čeští ornitologové spočítali, že výrazně ubylo všech ptačích druhů kromě koňader, a kdy naše kosi (a pravděpodobně i další ptáky) kosi africký virus Usutu? Po mrazivých dnech se souvislou sněhovou pokrývkou vypukla prudká obleva. Ale třebaže jsou Hromnice a téměř jarní vlaha, skřivani dosud nad městem neprotahují a nevrzají. Sníh mizí, s ním i početné kočičí stopy. Na lojových kouličkách se jako každý zimní den střídá a vzájemně odhání pár koňader, modřinek a vrabců polních. Přes ulici prudce přeletuje hejno asi 20 vrabců domácích ze sousedova krmítka na to naše. Kosice, jediná, která zůstala z těch „našich“ tří loňských, hledá potravu na kompostu, kam vyhazujeme zbytky ze zeleniny a ovoce. Na „stole hojnosti“ se jako obvykle již brzy po svítání jako první krmí červenka a vzápětí dlask. Pak dlouho, dlouho nic. Až před polednem, kde se vzal, tu se vzal, přilétl žlutožlutý strnádek. Milé překvapení – vždyť jsem ho na naší zahradě nezaznamenal přes půl století!

Nezvykle zbarvený kos „opačný kolohřívce“ na tišnovském „stole hojnosti“
Foto Josef Ptáček, 19.2.2016

ZA PTAČÍM ZPĚVEM

V sobotu 18. 5. od 18. do 20 hod. a pak v neděli 19. 5. od 6 hod. asi do 10 hod., budeme mít opět jedinečnou možnost zúčastnit se odchytu a kroužkování ptáčků s ornitologem panem Ing. Necidem. Opět to bude v Dolních Borech, u mostu na cestě k Hatím (za ČOV).

O vítězství Jakuba Homoly v soutěži Poznej Vysočinu a jeho úspěchu dějepisné olympiády

Letošní ročník soutěže pro žáky druhých stupňů ZŠ a víceletých gymnázií, ve kterém pravidelně Kraj Vysočina nechává soutěžící poznávat známá i méně známá zákoutí Vysočiny, testuje jejich orientaci v mapě nebo odhaluje jejich vlastní znalosti regionu, vyhrál žák 9. ročníku Jakub Homola ze ZŠ a MŠ Bory s 87% přesností odpovědí v náročném testu.

Letos se do soutěže přihlásilo rekordních 87 škol, celkem soutěžilo 173 žáků. Vyhrát tedy mohli opravdu jen ti, kteří se na soutěž pečlivě připravili. Nestáčí jen znalosti ze školy, nesmí chybět zájem o dění kolem sebe. Jakub se soutěže účastnil již třikrát, jistě využil i vědomosti nabyté z předešlých ročníků.

Jakubovi přejeme radost z výhry – kromě hmotných cen si užije i dvoudenní výlet do Prahy, který je organizovaný Krajem Vysočina. Čeká ho návštěva Národního muzea a divadelního představení, výlet lodí, procházka Prahou a ubytování v hotelu s dobrým jídlem.

Další úspěch sklidil Jakub v dějepisné olympiádě. Tematické zaměření letošního ročníku bylo „Za poznáním, za obchodem i za prací aneb Cesty jako tepny civilizace.“ Jakubovi se podařilo obsadit v okresním kole ve Žďaru nad Sázavou 4. místo a postoupit do krajského kola v Pelhřimově. V konkurenci 29 účastníků Kraje Vysočina zde vybojoval také krásné 4. místo. Na zlaté umístění mu chybělo pouhých 6 bodů.

Jakubovi přejeme hodně dalších studijních úspěchů! Za učitele ZŠ Bory Mgr. Dagmar Křížová a Mgr. Vladimíra Stará
Foto na str. 15

Noc s Andersenem 2019 Pro letošní pohádkovou noc jsme zvolili téma pohádkové. Trpaslíky! Skřítky, permoníky, šotky... Kniha je na toto téma nepřeberné množství, my jsme si protentokrát vybrali zejména knihu Praštěný trpaslík (Lucie Hlavinková), Můj král trpaslíků (Helena Haškovcová) a Překlep a Škraloup (Tomáš Končinský). Děti byly rozděleny do 3 vědeckých týmů. Zkoumali jsme znalosti z oboru nanologie (věda o trpaslících) a také výskyt konkrétních druhů trpaslíků u nás a tyto informace zaneseme do mapy obce. V lese jsme postavili několik domečků pro trpaslíky, a každý si také potom vyrobil svého vlastního trpaslíčka. No a po vzoru Fronty za osvobození trpaslíků, jsme si večer v borských předzahrádkách "vypůjčili" několik trpaslíků a ti s námi nocovali. Aby se také dostali do společnosti:-) (Ráno se pak vrátili na své zahrádky.) Tedy u nás nocovalo 20 dětí, knihovnice a pomocník 6 zahradních trpaslíků a 3 malinkatí permoníci. A jen tak pro zajímavost, víte, kdy se slaví Mezinárodní den trpaslíků?

A taky jsme četli a hráli hry a ráno jsme vyrobili improvizovaný dort pro našeho pana učitele, který měl právě narozeniny... A taky jsme posnídali chleba s máslem a marmeládou z mirabelek z pohádkového stromu z Pohádkového kopečku!

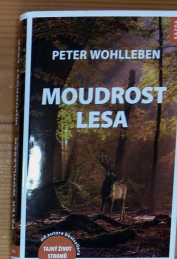
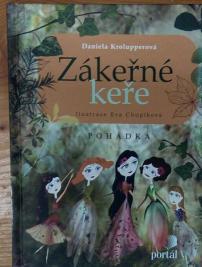
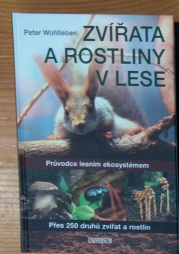
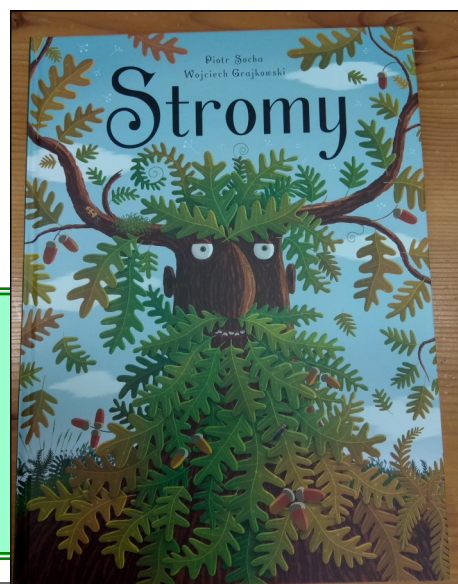
Blanka Křížová a Pavel Zikmund

Sláva, nazdar výletu... Nebyl to náš první výlet vlakem, ale takhle velký rozhodně ano. Jelo nás 31. Ráno jsme měli hodinu na přesun z hlavního nádraží do divadla Spejbla a Hurvínka. Takže jsme se pěkně svezli dvakrát metrem, na jezdících schodech a tak. V divadle je vážně milo. Je na co koukat už v hale a předsálí. Hurvínek a všichni ostatní v životní (tedy lidské velikosti!). Jsou tam všichni moc hodní a představení Hurvínkova nebesička bylo parádní. Polední pauzu jsme si dali ve Vojanových sadech. Je tam klid a je tam asi 20 volně žijících pávů! Následovala nejužší ulička v Praze a Karlův most a pak plavba člunem. Plavba se všem moc líbila. A pak ještě prohlídka Muzea Karlova mostu. Muzeum i tato plavba je jedna společnost, fungují už 12 let, ale co to je v Praze, kde je vše po staletí :-). Tedy, zatím o nich ví málokdo. Pak jsme šli Karlovou ulicí na Staroměstské nám., orloj a pak v pohodě na vlak.

A už vymýšlíme, kam se vydáme příště.

Blanka Křížová

O LESE!
Nový soubor knih pro děti i dospělé naleznete borské obecní knihovně.

BORY A						
DEN	DATUM	DOMACÍ	HOSTÉ	ZAČÁTEK	ODJEZD	POZNÁMKA
Neděle	24.3.2019	Křižanov	Bory	15:00		vlastní auto
Neděle	31.3.2019	Bory	Bobrová	15:00		
Neděle	7.4.2019	Bory	Jivoví	15:30		
Sobota	13.4.2019	Bystřice n.P. "B"	Bory	15:30	14:00	autobus (š)
Neděle	21.4.2019	Bory	Křoví	16:00		
Sobota	27.4.2019	Radostín n. O.	Bory	16:00		vlastní auto
Neděle	5.5.2019	Bory	Ujčov	16:30		
Sobota	11.5.2019	Svratka	Bory	16:30	14:45	autobus
Neděle	19.5.2019	Bory	Nová Ves "B"	16:30		
Sobota	25.5.2019	Hamry	Bory	16:30	15:00	autobus
Neděle	2.6.2019	Bory	Dolní Rožinka	16:30		
Neděle	9.6.2019	Jimramov	Bory	16:30	12:00	autobus (š)
Sobota	15.6.2019	Bory	Rozsochy	16:30		

Sraz u Kaštanů vždy 10 minut před odjezdem !!

BORY B						
DEN	DATUM	DOMACÍ	HOSTÉ	ZAČÁTEK	ODJEZD	POZNÁMKA
Sobota	13.4.2019	Osová Bitýška "B"	Bory "B"	15:30		
Sobota	20.4.2019	Bory "B"	Měřín "C"	16:00		
Neděle	28.4.2019	Rudolec	Bory "B"	16:00		
Sobota	4.5.2019	Bory "B"	Velké Meziříčí "C"	16:30		
Pátek	10.5.2019	Křižanov "B"	Bory "B"	16:30		
Sobota	18.5.2019	Bory "B"	Křoví "B"	16:30		
Neděle	26.5.2019	Olší	Bory "B"	16:30		
Sobota	1.6.2019	Bory "B"	Tasov	16:30		

Sraz u Kaštanů vždy 10 minut před odjezdem !!

DOROST						
DEN	DATUM	DOMACÍ	HOSTÉ	ZAČÁTEK	ODJEZD	POZNÁMKA
Neděle	21.4.2019	Bory	Štěpánov	13:00		
Neděle	28.4.2019	Jimramov	Bory	10:00	8:30	autobus (š)
Sobota	11.5.2019	Štěpánov	Bory	13:30		vlastní auto
Neděle	19.5.2019	Bory	Jimramov	13:30		
Neděle	2.6.2019	Bory	Štěpánov	13:30		
Neděle	9.6.2019	Jimramov	Bory	13:30	12:00	autobus (š)

Sraz u Kaštanů vždy 10 minut před odjezdem !!

STARŠÍ PŘÍPRAVKA						
DEN	DATUM	DOMACÍ	HOSTÉ	ZAČÁTEK	ODJEZD	POZNÁMKA
Neděle	21.4.2019	Stražek	Bory	10:00		Hřiště Stražek
Neděle	28.4.2019	Křižanov	Bory	10:00		Hřiště Křižanov
Neděle	28.4.2019	Bory	Štěpánov	11:20		Hřiště Křižanov
Neděle	5.5.2019	V.Losenice	Bory	14:20		Hřiště Doubavník
Neděle	5.5.2019	Doubavník	Bory	15:40		Hřiště Doubavník
Středa	8.5.2019	Bory	Křoví	10:00		Hřiště Bory
Středa	8.5.2019	Bory	D.Heřmanice	12:40		Hřiště Bory
Neděle	12.5.2019	D.Heřmanice	Bory	10:00		Hřiště D.Heřmanice
Neděle	12.5.2019	Bory	Štěpánov	11:20		Hřiště D.Heřmanice
Sobota	18.5.2019	Bory	V.Losenice	10:00		Hřiště Bory
Sobota	18.5.2019	Bory	Křoví	12:40		Hřiště Bory
Neděle	26.5.2019	Bory	Doubavník	15:00		Hřiště Bory
Sobota	1.6.2019	Stražek	Bory	10:00		Hřiště Stražek
Sobota	1.6.2019	Bory	Křižanov	11:20		Hřiště Stražek

MLADŠÍ PŘÍPRAVKA						
DEN	DATUM	DOMACÍ	HOSTÉ	ZAČÁTEK	ODJEZD	POZNÁMKA
Neděle	21.4.2019	Křoví	Bory	11:10		Hřiště O.Bitýška
Neděle	21.4.2019	Osová Bitýška	Bory	12:20		Hřiště O.Bitýška
Sobota	27.4.2019	Svratka	Bory	10:00		Hřiště Svratka
Sobota	27.4.2019	Bory	Ždár n.S. "B"	11:10		Hřiště Svratka
Neděle	5.5.2019	Bory	Ujčov	10:00		Hřiště Bory
Neděle	5.5.2019	Bory	R.Svratka	12:20		Hřiště Bory
Sobota	11.5.2019	Bory	Herálec	10:00		Hřiště Bory
Sobota	11.5.2019	Bory	Jivoví	12:20		Hřiště Bory
Sobota	18.5.2019	Hamry	Bory	9:00		Hřiště Hamry
Sobota	18.5.2019	Bory	Bobrová	10:10		Hřiště Hamry
Neděle	26.5.2019	Bory	Rožná	10:00		Hřiště Bory
Neděle	26.5.2019	Bory	Nová Ves	12:20		Hřiště Bory
Neděle	2.6.2019	Rozsochy	Bory	11:10		Hřiště Měřín
Neděle	2.6.2019	Měřín	Bory	12:20		Hřiště Měřín

MIL.aST. žáci společně družstvo Bory - Křižanov	DOMACÍ		HOSTÉ		Výsledek
	DEN	DATUM	ZAČÁTEK	ODJEZD	
Neděle	21.4.2019	Bory - Křižanov	10:00	10:00	..
Sobota	27.4.2019	Bory - Křižanov	10:00	10:00	..
Neděle	12.5.2019	Bory - Křižanov	10:00	10:00	..

HRAVÉ CVIČENÍ PRO DĚTI ZE ŠKOLKY

Již druhým rokem v Komunitní škole v Borech probíhá hravé cvičení pro děti ze školky a mladší děti. Jednou za čtrnáct dní se sejdeme v tělocvičně natěšení, co nás bude čekat. Obsáhnout vše, co děti prožijí, snad ani nejde. Všichni se nejdříve rozcvičí a pak následují různé hry s míčem nebo hry spojené s aktuálním ročním obdo-

bím či událostí. Poté už děti absolvují různé přelézání přes nářadí, cvičí na kružích, závodí proti sobě nebo proti rodičům, spolupracují při vysvobozování, dělají také „blinky“ a hlavně si to obrovsky užívají. A kdo by to mohl lépe zhodnotit než malý účastník. Tak tady je shrnutí mé dcerky. „Mně se líbí, jak cvičíme na všelijakých nářadích jako bedna, žebřiny a ještě jak hrajeme rybičky, rybičky, rybáři jedou a taky jablíčka, jablíčka spadnete do košíčka“. „S paní učitelkou mě to moc baví a na cvičení bych chtěla chodit do tělocvičny skoro každý den“. Za cvičení, které je vedeno poutavou a zábavnou formou, patří velké poděkování paní Janě Zikmundové. Na podzim se budeme těšit již na třetí sportování, které zapojuje děti, rodiče a prarodiče.

Marcela Slavíková

Memoriál Stanislava Ochrany 2019

TJ Družstevník Bory uspořádal již 5. ročník Memoriálu Stanislava Ochrany, který se konal v sobotu 16. a v neděli 17. března 2019. V sobotu se konaly dva turnaje starších žáků a dorostu.

Výsledky starších žáků: 1. Dolní Heřmanice

2. Osová Bitýška
3. Bory
4. Křižanov
5. Radostín nad Oslavou

Výsledky dorostu: 1. Radostín nad Oslavou

2. Měřín
3. Vír
4. Křižanov
5. Bory A
6. Bory B

V neděli se konaly také dva turnaje mladší přípravky a starší přípravky.

Výsledky mladší přípravky: 1. Bory

2. Osová Bitýška
3. Jívoví
4. Radešinská Svratka
5. Bobrová

Výsledky starší přípravky:

1. Jívoví
2. Křižanov
3. Bory A
4. Bory B
5. Dolní Heřmanice

TJ Družstevník děkuje všem pořadatelům, účastníkům a všem, kteří finančně podpořili turnaj tj. Obec Bory a OFS Žďár nad Sázavou.

Petr Viliš Foto Luboš Homola a Petr Viliš

ŠPLH - okresní kolo ZR

Ve středu 20. 3. 2019 proběhlo okresní kolo ve šplhu na tyči žáků 1. st. ZŠ. Našimi želičky v ohni byli tři žáci: Eduard Kaštan, Eliška Rozmarinová a Stanislav Král. Soutěž probíhala ve dvou kolech a vždy lepší čas se počítal. Ani v okresní soutěži se nenechali naši žáci zahanbit a získali pěkná umístění. Standa konečně

7. místo, na Edu "zbyla" 4. pozice a Eliška vybojovala 2. místo, o kterém rozhodl lepší druhý čas žákyně ze ZŠ Školní. Ten první měla obě děvčata totožný. Chtěli bychom poděkovat rodičům, kteří své děti na soutěž doprovodili.

Mgr. Martin Chalupa (Foto na straně 15)

Exkurze do tiskárny

V úterý 19. 3. jsme se vypravili do Velkého Meziříčí na exkurzi do Tiskárny Protisk Prchal. Byla to jedna z odměn, kterou děti získaly v soutěži Moje kniha, kterou vyhlásila koncem loňského roku Obecní knihovna Bory. Odměnu jsme si řádně užili, měli jsme možnost podívat se přímo do provozu tiskárny, kde nám zaměstnanci a pan majitel ochotně ukázali různé stroje a technologie, které používají při tisku knih, letáků, plakátů a různých brožur. Někteří žáci na závěr vyslovili přání, že by chtěli jednou v tiskárně pracovat. Stihli jsme se ještě krásně projít, navštívit dětské hřiště a zamlsat v cukrárně. Děkujeme paní Křížové za zprostředkování zajímavé exkurze a zaměstnancům a panu majiteli tiskárny za čas, který nám věnovali a za dárky, kterými nás obdarovali.

Tř. uč. P. Němcová

Před pár týdny školní knihovna vyhlásila první ročník soutěže „KNIHOMÁNIE“. Všichni žáci napříč ročníky se mohli zapojit a napsat svoji knihu – příběh na téma: Každý problém má své řešení. Děti knihu samy nejen psaly, ale také ilustrovaly. Podpořili jsme tak 10. ročník celostátní akce na podporu čtenářské gramotnosti, která vyhlásila měsíc března, jako měsíc čtenářů. Sešlo se celkem třináct velmi zdařilých knih. Každý příběh nesl své poselství, a to, že naděje umírá poslední, na dobré přátele se můžeš spolehnout, že strach má velké oči apod. Všem zúčastněným velmi děkujeme a blahopřejeme těm, kteří se umístili a dostali knižní odměnu. Těšíme se na další ročník.

p. uč. M. Weinhoferová (zdroj: www.zsbory.cz)

Děti cvičení baví! Foto Marcela Slavíkové

Eliška Rozmarinová. Text na str. 14

GRATULUJEME!

Jakub Homola - str. 12

Z memoriálu Stanislava Ochrany

Borský zpravodaj
„Periodický tisk
územního
samosprávného
celku“

Vydává: Obec Bory
594 61 Bory č. 232
IČO 00294055

Registrace:
MK ČR E 18422

**Připravuje redakční
rada:**
Vladimíra Stará
Zuzana Jurková
a Pavel Kříž
pod vedením
Blanky Křížové

Mob: 6083 12224
E-mail:
bkrizova@bory.cz

Vychází 6x ročně

Počet výtisků 300

Tisk Tiskárna Brázda Hodonín

Vyšlo v dubnu 2019

**Příspěvky do
zpravodaje,**
vzkazy, informace,
pozvánky, připomínky,
prosím odevzdejte
v kanceláři
Obecního úřadu,
nebo zasílejte na
e-mailovou adresu:
obec@bory.cz
nebo
bkrizova@seznam.cz
**Uzávěrka příštího
čísla: 15.6.2019**

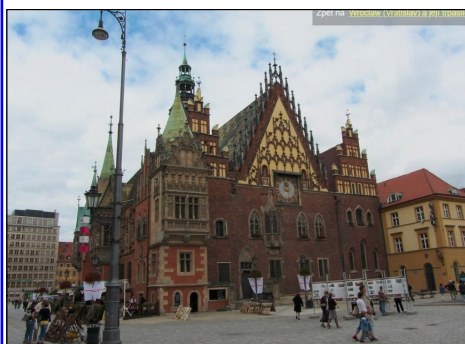
**Aktuální
informace o naší
obci najdete na:**
www.bory.cz

BROUMOVSKO A WROCLAW 23.-25.8.2019

Klub dobré pohody vás zve na letní výlet (nebo spíš prázdninovou výpravu...) Navštívíme: Pevnost Josefov, Broumovské stěny, klášter Broumov, Historický dřevěný kostel, Kunětickou Horu a Muzeum Perníkové chaloupky.

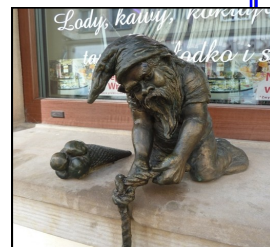
Jeden den prožijeme v polském městě **Wroclaw** (česky Vratislav). Je to historické město, které je úzce spojeno s naší historií, bylo evropským městem kultury 2016, je to čtvrté největší město Polska a zároveň jedno z nejstarších a také patří za hlavní historické město Slezska. Ve městě se nachází unikátní architektura, spousta církevních staveb. Je to město univerzitní a také se mu říká město mostů a mimo jiné je to město trpaslíků. Vratislavští trpaslíci patří ke koloritu města. Míst, kde se dají trpaslíci objevit, je nyní 235, a to na některých z nich jsou trpaslíci dokonce ve skupinkách, takže jich celkem může být cca 250!

Broumovsko, kde budeme také ubytováni v turistické základně Vižňov, je kouzelný kraj, plný nádherných skal, dalekých výhledů, zajímavé historie a kostelů.

Cena zájezdu: dospělý 1500,- Kč, děti a senioři 1300,- Kč, děti do 6. let 1000,- Kč.

Přihlášky: Blanka Křížová,
e-mail: bkrizova@seznam.cz, tel. 608 312 224

Klub dobré pohody zve všechny občany na jarní zájezd.

Lednice 25. 5. 2019

Navštívíme **Akademickou zahradu a Tematické zahrady** zahradnické fakulty Mendelovy univerzity.

Prohlédneme si **zámecký park a zámek**.

Po společném obědě se přesuneme

k **Janohradu** kde absolvujeme prohlídku.

Plavbou po starém korytě řeky Dyje, se pak dostaneme k **Minaretu** a zde se nejen vypravíme po jeho 302 schodech na nádhernou vyhlídku, ale navštívíme i nově zrekonstruované **orientální místnosti** v jeho spodní části.

Procházkou **nádherným parkem**, kolem ostrovů a romantických staveb se vrátíme do Lednice.

Cena zájezdu je (i s podporou obce): pro dospělé 790,- Kč, pro děti a důchodce 540,- Kč a pro děti do 6. let 250,- Kč **Odjezd v 7. hod. od OÚ. Návrat +- 19.30 hod.**

Přihlášky u Blanky Křížové bkrizova@seznam.cz, tel. 608 312 224